

Til den satiriske helhed bidrager det perfekte spil af Alan Bates, Denham Elliott, Pauline Delaney og Harry Andrews.

I. M.

„I „The Caretaker“ får de tre dramatiske skikkelser kun scenisk liv inden for de fire vægge – og dog har jeg forsøgt at få livet udenfor med i spændingsforholdet mellem personerne, disse tre der helt er ment som karakterer og ikke som symbolskemaer.“

Ovenstående er et uddrag af Harold Pinters egne kommentarer til teaterstykket, og da der ikke er principiel forskel på hans indstilling til arbejde med film og med teater (hans eget udsagn), må det også gælde for filmversionen. Clive Donner har da også koncentreret sig om at skildre de pinterske karakterer, og han har derigennem opnået at få dem til at fremstå som skikkelser, der vel oplever og udspiler deres drama indenfor fire vægge, det pinterske „værelse“, men som så afgjort har forbindelser med noget udenfor dette værelse (et billede, som Det kgl. Teaters opførelse ikke formåede at give med tilstrækkelig styrke).

Donner har især koncentreret sig om kamearaets rolle i affæren, en lidt primitiv udgangsposition, der imidlertid i dette tilfælde må siges at være heldigt valgt. Han søger den bedste position for en registrering af skuespillerens præstationer, og disse må fremhæves. Alan Bates og Donald Pleasance er hentet fra teateropførelsen og løsrevet helt fra teatret. Robert Shaw, der overraskede i TVs Hamletproduktion, er en formidabel begavelse, og hans lange monolog om el-chokbehandlingen åbner helt nye aspekter for den, der hidtil kun har kendt Jørgen Reenbergs version. Spillet må med rette fremhæves på bekostning af Donners redelige, men ikke synderligt inspirerende filmatisering af Pinters „Verden i et værelse“.

P.M.

Erotikon 64

ATT ÄLSKA („At elske“), Sverige 1964. Prod.: Sandrews. Instr. og manus.: Jörn Donner. Foto: Sven Nykvist. Musik: Bo Nilsson og Eje Thelins kvintet. Klipping: Lennart Wallén. Medv.: Harriet Andersson (Louise), Zbigniew Cybulski (Fredrik), Isa Quensel (Märta), Jane Friedmann (Nora), Tomas Svanfeldt (Jakob). Dansk distrib.: Gefion Film. Dansk prem.: 30. 9. 1964, Carlton. Længde: 2505 m (92 min.).

Jörn Donner har dediceret sin anden film til sin store landsmand Mauritz Stiller og har vel især haft „Erotikon“ i tankerne. Thi ligesom Stillers mesterlige erotiske komedie fra 1920 handler „At elske“ om en kvinde, der bryder med kærlighedens konventionalisme og realiserer sig selv som menneske gennem en erotisk, eller snarere seksuel frigjorthed. „At elske“ kan derfor ses som en helt direkte fortsættelse af debut'en „En söndag i september“, der skildrer en kvindes opbrud fra et ægteskab på vej ind i vanen. Enken i „At elske“ vågner helt eksplosionsagtigt op, da hendes følelser vækkes af en udlænding, der tydeligt skal opfattes som en outsider i det svenske mønster. Filmen er én lang beskrivelse af kvindens henrykkelse ved at leve som et frit og attråværdigt erotisk væsen, et menneske, der pludselig i erotikken finder et befriende middel til selvudfoldelse og selvtilfredstillelse.

Donner viser atter sin tydelige distance til det særligt svenske og er i direkte opposition til den opfattelse af forholdet mellem kønnene, som bl. a. er kommet til udtryk hos Bergman, især i dennes tidligere film, hvor det ofte var kvinden som repræsentant for det livsnære, varme og naturlige, der påvirkede manden, hvis verden var neurotisk og konfliktfyldt.

Donner er ikke gået af vejen for det svære, moderne handlingsløse, der sigter mod et signalement. Hans film er ofte meget kyndigt iscenesat, men er dog som helhed ikke uden store svagheder. Bedst er Donner i det satiriserende, men Harriet Andersson i den store og vanskelige hovedrolle er ikke altid klar i det karakteriserende. Hun bliver ofte irriterende uden at vi bliver ganske klar over, i hvor høj grad hun skal være irriterende, og det kan ikke nægtes, at der er lovlig megen repetition i beskrivelsen af den seksuelle fryd. En vis monotoni truer ofte med helt at aferotisere filmen. Og en afgørende svaghed er Zbigniew Cybulskis meget lakoniske og ikke så lidt maniererede spil, tydeligt hæmmet af eftersynkroniseringsbesværligheder.

Donner undgår ikke altid det demonstrative og det skruede og synes endnu ikke helt indforstået med den moderne filmrytme og stil, han arbejder i, men „At elske“ er dog en sympatisk konsekvent film om følelsernes ret, og den er med til at bryde hul i muren af svenske konventioner. Svensk film har tydeligt brug for Donners kritiske og provokerende intellekt.

Ib Monty.